

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

Gravhaug
Grøm, 200/773
Grimstad kommune,
Aust-Agder fylke

FELTLEDER: Jo-Simon Frøshaug Stokke
PROSJEKTLEDER: Ann Zanette T. Glørstad

Oslo 2016

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO

Gårds-/ bruksnavn Grøm	G.nr./ b.nr. 200/773 (skilt ut fra 200/597 og 604)
Kommune Grimstad	Fylke Aust-Agder
Saksnavn Jørgen Bangsgate 29	Kulturminnetype Gravhaug
Saksnummer (KHM) 2013/2516	Prosjektkode 204914
Grunneier, adresse	Tiltakshaver
Tidsrom for utgravning 11.02.2013-13.02.2013	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum UTM 32: N6466660.149 Ø465675.328
ØK-kart	ØK-koordinater
A-nr. 2013/23	C.nr. C58716
ID nr. (Askeladden) 23298	Negativnr. (KHM) Cf34665
Rapport ved: Jo-Simon Frøshaug Stokke	Dato: 22.12.2016
Saksbehandler: Ann Zanette T. Glørstad	Prosjektleder: Ann Zanette T. Glørstad

SAMMENDRAG

I forbindelse med boligutbygging på en tomt ved Grøm i Grimstad kommune, ble det i perioden 11.-13.02.2012 foretatt arkeologiske undersøkelser av en tidligere registrert gravhaug. Saksgangens natur resulterte i at ingen registrering ble foretatt av Aust-Agder fylkeskommune, og lite var derfor kjent om haugen i forkant. Likevel var planlagte tiltak i konflikt med det registrerte kulturminnet, og Riksantikvaren ga dispensasjon fra kulturminneloven med vilkår om arkeologisk undersøkelse.

Avtorving viste at haugen besto av fast berg, men en lomme med løsmasser på toppen inneholdt skår fra minst tre keramikkar, en mengde brente bein, og en beinkam.

Undersøkelsene viste at selve graven var forstyrret. Beinmaterialet bestod utelukkende av kranium og store rørbokler fra et eldre menneske. Det keramikkarene er typologisk daterbare til overgangen yngre romertid-folkevandringstid, dvs. rundt år 400 e.Kr.

INNHOLD:

1	BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN.....	4
2	DELTAGERE, TIDSRUM	4
3	BESØK OG FORMIDLING.....	4
4	LANDSKAPET, FUNN OG FORNMINNER.....	5
5	PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UTGRAVNINGSPROSJEKTET	6
5.1	Problemstillinger – prioriteringer	6
5.2	Utgravningsmetode	6
5.3	Utgravningens forløp	7
5.4	Kildekritiske problemer	7
6	UTGRAVNINGSRISULTATER	9
6.1	Strukturer og kontekster	9
6.2	Funnmateriale	10
7	NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER.....	11
8	VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON.....	12
9	LITTERATUR	13
10	VEDLEGG.....	13
10.1	Tilveksttekst, C58716.....	13
10.2	Fotoliste	15
10.3	Analyseresultater.....	16
10.4	kart	19
10.5	Arkivert originaldokumentasjon	19

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

GRØM, 200/773, GRIMSTAD KOMMUNE, AUST-AGDER FYLKE

JO-SIMON FRØSHAUG STOKKE

1 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Undersøkelsen ble gjennomført i forbindelse med oppføringen av en boligblokk med tilhørende garasjekjeller på eiendommen. Gravhaugen ble registrert i 1965 av Karen Støren Binns, og står oppført i Askeladden med id 23298. Ved en inkurie ble saken feilarkivert i fylkeskommunen, noe som medførte at reguleringsplanen ble vedtatt uten den var forelagt kulturvernseksjonen i fylket. Aust-Agder fylkeskommune orienterte Riksantikvaren og Kulturhistorisk museum om saken, og det ble besluttet å iverksette en mindre sikringsgravning bekostet av Riksantikvaren i forkant av anleggsstart.

Kulturhistorisk museum oversendte budsjett for undersøkelsen til Riksantikvaren 9. januar 2013, og Riksantikvaren varslet om at midlene var bevilget 18. januar 2013.

2 DELTAGERE, TIDSRØM

Det ble brukt 6 dagsverk på undersøkelsen, fordelt på to feltledere. Det ble avsatt 14 dager etterarbeid for feltleder, 3 dager for feltleder-GIS. Forberedende arbeid og ytterligere arbeidskraft (4,5 dagsverk) ble påkostet av Aust-Agder fylkeskommune, med egne ansatte. De arkeologiske undersøkelsene startet opp 11. februar, og ble avsluttet 13. februar, 2013.

Navn	Stilling	Periode	Dagsverk
Jo-Simon Frøshaug Stokke	Feltleder	11.02-13.02	3 + 14 etterarbeid
Gjermund Steinskog	Feltleder-GIS	11.02-13.02	3 + 3 etterarbeid
Sum			6 + 17 etterarbeid

Tabell 1: oversikt over feltmannskap og dagsverk benyttet.

3 BESØK OG FORMIDLING

Det ble ikke gjort offentlig annonsering av utgravningsarbeidet. Likevel trakk undersøkelsene flere besøkende, grunnet beliggenheten i et boligområde. Ved avslutningen av arbeidet onsdag 13.02, fikk man besøk av Grimstad Adressetidende, representert ved journalist Sara Melissa Frost fra Grimstad Adressetidende. Dette

resulterte i forsideoppslag og en helsides reportasje publisert i nevnte dagsavis den påfølgende dagen, og på dagsavisens nettsider den påfølgende helgen.

4 LANDSKAPET, FUNN OG FORNMINNER

Haugen var plassert på østsiden i nord-munningen av et grunt og smalt nord-sørgående dalføre. Dalføret går parallelt med Vikkilen utenfor Grimstad by. Det anlagte boligfeltet har brutt opp den naturlige omliggende topografien, men knausen hadde god utsikt over dalføret mot sør, vest og nord. Lokaliteten befant seg cirka ti meter sørøst for det sørvestlige hjørnet av hovedhuset, cirka fem meter øst for gangsti på Gooseveien, og cirka fem meter nord for hagegjerdet. Gravhaugen var irregulær, svakt oval i formen, og orientert øst-vest. Den målte cirka 13x11 meter. Toppen hadde en bratt kurve i vest, slakere i øst.

Det er gjort svært begrensede arkeologiske undersøkelser i området. Fire andre kulturminner fra jernalder er registrert i samme dal. Tre gravminner ligger på motsatt åsrygg i sørvest, og ytterligere et gravminne ligger lenger sør. Ingen av disse er undersøkt nærmere.

Figur 1: oversiktskart over planområdets geografiske plassering.

Gårdsnavnet Grøm kommer av det norrøne gróa, å vokse. Dette kan henviser til elva Groa, d.v.s. elva som vokser, men navnet er altså yngre enn det undersøkte gravminnet.

5 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UTGRAVNINGSPROSJEKTET

5.1 PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

Grunnet hastebehandlingen i forkant av prosjektet forelå det ingen prosjektplan ved oppstart, eller noen form for registreringsrapport å ta utgangspunkt i forskningsmessig. Dermed ble ingen formelle problemstillinger formulert for undersøkelsene. Det ble likevel bestemt å ta enkelte standardiserte hensyn i forskningsøyemed. Aktuelle problemstillinger var:

- Hvorledes var haugens indre konstruksjon og oppbygging
- Datering av konstruksjonen og eventuell primærgrav
- Datering av eventuelle sekundærgraver

Og dersom tilstrekkelige midler forelå

- Kjønn- og aldersbestemmelse av eventuelle levninger

Grunnet de spesielle omstendighetene var nærmere undersøkelse av haugen prioritert, mens undersøkelsen av området rundt var sekundært.

5.2 UTGRAVNINGSMETODE

Avtorving og matjord var planlagt å fjernes maskinelt med gravemaskin. Man skulle deretter grave halve haugen lagvis, for på den måten å få innsikt i haugens konstruksjon og samtidig påvise eventuelle nedgravninger som primærgrav og sekundærgraver i haugens ytterkant. Da haugen viste seg å være fast berg ble den maskinelle gravingen begrenset til fjerning av torv og matjord ned til berget, og ned til undergrunnen på flatmarka rundt. Dette etterlot små og store lommer med løsmasser i sprekker og fordypninger i berget. Gjenværende løsmasser på haugen ble gravd for hånd.

Innmåling av haugens omkrets og noe topografi ble foretatt i felt med Trimble R6, nøyaktighet CPOS. All data ble eksportert til ArcGis, og målepunkt ble konvertert til linjer og polygon og senere lagret i en geodatabase. ArcGis ble og benyttet for ferdigstilling av kartene i rapporten. Alle kartdata er satt i koordinatsystem UTM/WGS84 sone 32N. I tillegg til vanlig fotodokumentasjon, foretok man underveis fotografering av haugen forsøksvis med tanke på senere 3D-modellering. Modelleringen, med muligheten for GEO-referering, ble gjort med Agisoft Photoscan Professional edition.

5.3 UTGRAVNINGENS FORLØP

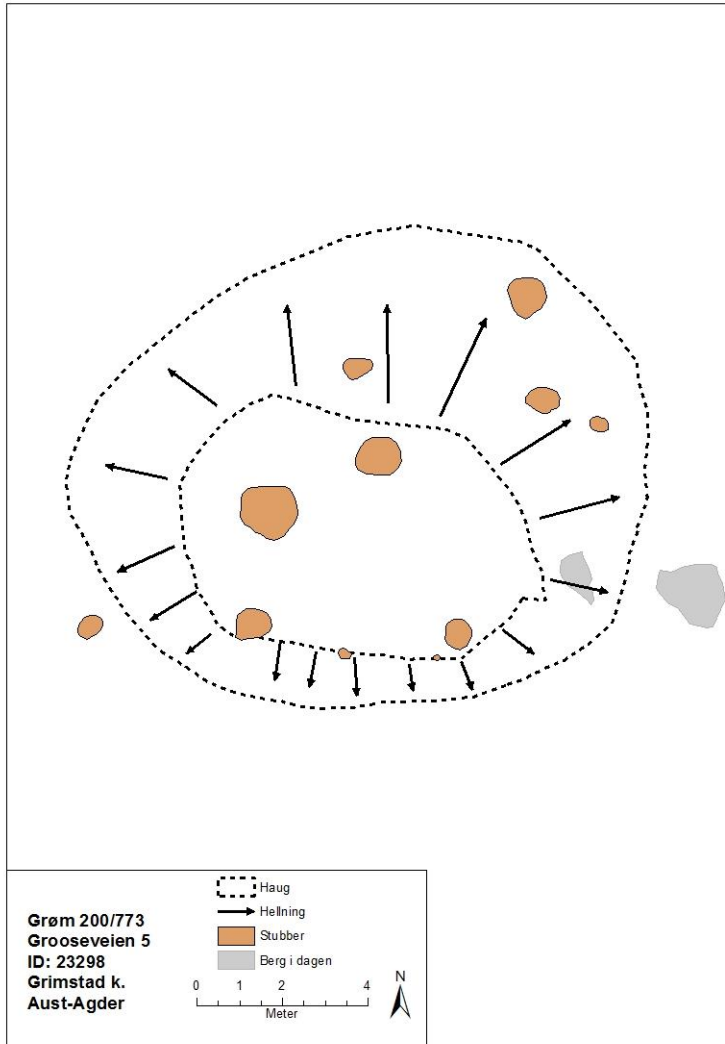
I forkant av undersøkelsene fjernet tiltakshaver vegetasjon i samråd med arkeologer fra Aust-Agder fylkeskommune. Haugen ble så dekket med varmematter inntil oppstart mandag 11. februar. Undersøkelsene startet med fjerning av snø, før fotodokumentasjon. Deretter avtorvet man maskinelt. Telen stakk cirka 20 cm dypt i løsmassene på toppen av haugen, betraktelig grunnere rundt.

Avtorvingen viste som nevnt at haugen i realiteten var en bergknaus. Torv og matjord ble derfor fjernet ned til berget, og ned til undergrunnen på flatmark i et 1,5 meter bredt belte rundt. Det ble ikke observert anleggsspor her. Dette etterlot små og store lommer med løsmasser i sprekker og fordypninger i berget, og disse ble gravd for hånd avslutningsvis. De fleste av disse var matjord som fylte igjen fordypninger etter steinblokker som hadde løsnet fra grunnfjellet på grunn av forvitring.

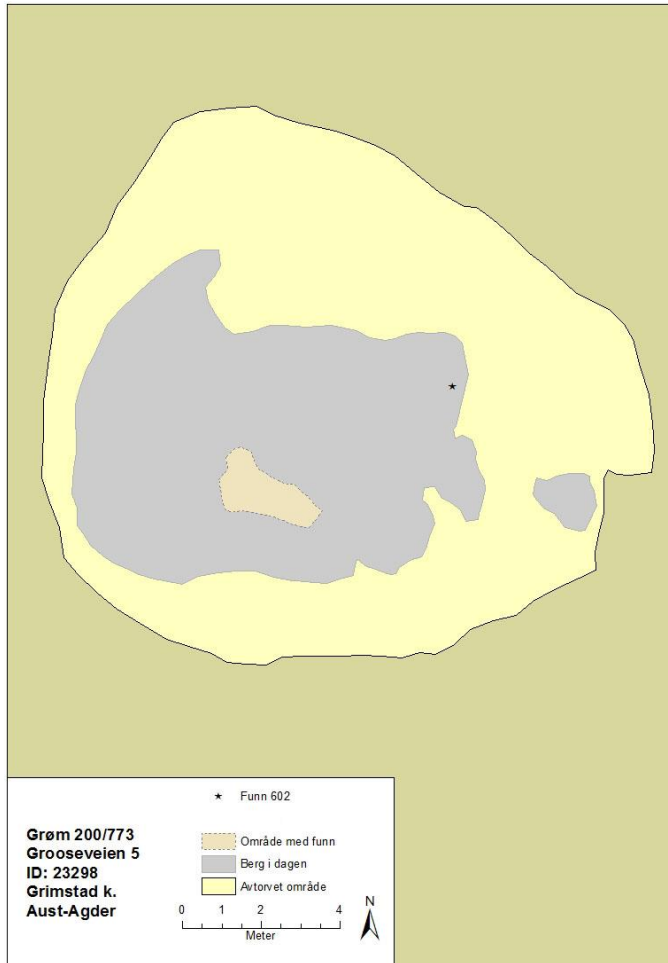
I en større lomme på en hylle umiddelbart nedenfor og sørvest for knaustoppen dukket det opp et keramikkskår i overflaten. Ytterligere undersøkelser frembrakte en mengde funnmateriale. Ingen nedgravning eller annet lagskifte var synlig, og løsmassene ble derfor heller ikke seksjonert. Det ble også besluttet å ikke sålde massene, da konsistens og manglende mulighet for våtsålding ville gjort dette for tidkrevende.

5.4 KILDEKRITISKE PROBLEMER

Under utbygging av tomte på 1960-tallet ble det plantet fire eiketrær på haugen. Disse har forårsaket noe omroting av løsmassene. Utbygging av gangsti og eiendom, samt oppføring av bygninger på tomte, har også muligens forårsaket noe forstyrrelse av terrenget umiddelbart rundt haugen. Tegl og moderne keramikk vitnet om omrotet matjord over hele haugen. Dette ble bekreftet av at skår fra karene i funnkonsentrasjonen også ble funnet ved foten av berget (fig. 3: funn 602).

Figur 2: plantegning over haugen, før avtorving.

Figur 3: plantegning over haugen, etter avtorving.

6 UTGRAVNINGSRISULTATER

6.1 STRUKTURER OG KONTEKSTER

Med unntak av selve haugen, ble det ikke observert noen påviselige strukturer. Den eneste funnkonteksten besto av en lomme løsmasser på en hylle rett sør for toppen av knausen. Løsmassene var omrotet matjord, en blanding av fast, fet, mørkebrun humus og silt. Massene var homogene, ispettet små biter trekull.

Figur 4: funnkonsentrasjonen før graving (Cf34665_06).

Figur 5: funnkonsentrasjon etter graving (Cf34665_09).

6.2 FUNNMATERIALE

Totalt ble det funnet 52 skår keramikk, som til sammen veide 285,9 gram. Basert på leirgods, diagnostiske skår og dekorprogram var det mulig å skille ut minst tre kar.

Kar C58716/1 har leirgods som er jevnt brent, blek brun i fargen og få silikater (sand). Formen er *Bøes kar med hank ved randen* (Bøe 1931: 138), med nærmeste parallell R.365 (fra Rygh 1885). Åtte skår antas å tilhøre samme kar, inklusive to randskår, et halsskår, to skulderskår, 1 mulig bukskår, og to bunnskår. Tykkelsen varierer fra 0,4 til 0,8 cm. Dekoren består av dobbelt rad tresidige fordypninger mellom dobbel sett hulkiler på hals og skulder. Et halsskår har mulig snorbånd. Karet har vært polert utvendig. Ingen

skår var mulige å sette sammen, og det var ikke tilstrekkelig bevart til å kunne bestemme størrelsen på karet. Det ble heller ikke funnet noen hank.

Kar C58716/2 har leirgods som er blek gulbrun til blek rosabrun til grå og få silikater (sand). Formen er Bøes *det lille kokekar* (Bøe 1931: 156). Form som R.364 (Rygh 1885). Seks skår antas å komme fra samme kar, inklusive et halsskår, fire bukskår, og et mulig fragment av hanken. Tykkelsen varierer fra 0,5 til 1,1 cm. Karet har ruslemming over hele buken. Ingen skår var mulige å sette sammen, og det var ikke tilstrekkelig bevart til å kunne bestemme størrelsen på karet. Tykkelsen indikerer allikevel et kar av en viss størrelse. Det ble heller ikke funnet noen hank, hvilket kan indikere at karet er av typen uten hank.

Kar C58716/3 har leirgods som er mørk grå til blek gulbrun, og få silikater (sand). Formen er Bøes *det lille kokekar* (Bøe 1931: 156), med nærmeste parallell R.364 (Rygh 1885). 38 skår antas å tilhøre samme kar, inklusive fire randskår, to halsskår, 31 bukskår, og et bunnskår. Tykkelsen varierer fra 0,4 til 0,8 cm. Karet er dekorert med neglehakk fra bunn til skulder, og vært polert utvendig. To bukskår med blekt gulbrunt gods, neglhakk og uten synlig polering, kan stamme fra et annet kar. Ingen skår var mulige å sette sammen, og det var ikke tilstrekkelig bevart til å kunne bestemme størrelsen på karet. Det ble heller ikke funnet noen hank, hvilket kan indikere at karet er av typen uten hank. Fire skår, et bunnskår, et bukskår, et skulder- og et randskår hadde fortsatt brent organisk materiale på innsiden.

Videre ble det funnet et fragment av en beinkam. Fragmentet er avlangt rektangulært, og måler 2,2 x 1,9 cm. Det er svakt buet i ene kortenden, avbrukkede tenner i andre, og brukket langs ene langsiden. Motstående langside og buede kortende er pent tilskårede. Fragmentet har en jevn tykkelse på 0,3 cm. To perforeringer er gjort diagonalt ovenfor hverandre, en i den buede enden, en i tannenden. Disse kan ha vært brukt til feste av metallbeslag.

Det ble også funnet en varmpåvirket regulær flintflekke. Relasjonen til de øvrige funnene er usikker.

7 NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER

Totalt ble 27,4 gram eller 54 brente beinfragment samlet inn og sendt til osteologianalyse. Samtlige beinfragment ble artsbestemt til å stamme fra menneske. Fragmentene som kunne identifiseres bestod i hovedsak av skalletak fra kranium og ekstremiteter som lange rørknokler som skinneben og spolebein eller albubein.

Beinfragmentene kunne aldersbestemmes til å stamme fra en eldre voksen, 40-59 år, muligens eldre, men kunne ikke kjønnsbestemmes.

Forbrenningsgraden av beinfragmentene ble vurdert ut ifra fargen. Denne antydte at forbrenningsgraden har vært relativt høy. Fragmenteringsgraden var også høy, generelt var fragmentene mindre enn 15 mm. Det gjennomsnittlige fragmentet veide 0,51g. Ingen spor etter knusing eller annen bearbeiding ble observert på beinene.

Art	Kroppsdel	Beinfragment	Beindel	Aldersgrupp	Farge	Antall fragm	Vekt (g)
Menneske	Kranium	Calvarium (skalletak)		Adultus/Maturus	Gråhvit	13	8,41
Menneske	Ekstremiteter	Tibia (skinnebein)	Diafys		Gråhvit	1	4,72
Menneske	Ekstremiteter	Radius/Ulna (spolebein/ albubein)	Diafys		Gråhvit	1	0,7
Menneske	Ekstremiteter	Os longum (lange rørknokler)	Epifys fra humerus eller femur		Gråhvit	1	1,02
Menneske	Ekstremiteter	Os longum (lange rørknokler)	Diafys		Gråhvit	6	6,59
Uidentifisert		Ubestemt			Gråhvit	32	5,98
						54	27,42

Tabell 2: oversikt over resultatene fra osteologianalysen.

8 VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON

Funnsted og funnmaterialet indikerer at bergformasjonen har fungert som gravhaug. Man har altså valgt å utnytte en naturlig formasjon som gravminne, fremfor å konstruere et nytt. Om det har vært andre forestillinger knyttet til berget er vanskeligere å si.

Keramikkarene kan på bakgrunn av form og dekor typologisk dateres til rundt 400 e.Kr. Disse karene er meget vanlige på Østlandet, også som et sett, i yngre romertid og folkevandringstid. Et produksjonssenter er også foreslått å ha ligget i Agder i denne perioden (Bøe 1931: 138, 156, Rødsrud 2012: 228-231). Et sett med tre, og eventuelt fire kar, er vanlig i overgangen romertid-folkevandringstid, uavhengig av formkombinasjon (Rødsrud 2012: 294-300). En mulig tolkning av denne spesifikke kombinasjon er at det lille kokekaret representerer matkar, mens karet med hank ved randen representerer drikkekaret. Oftest forekommer kombinasjonen to drikkekar - et kar til mat, men andre kombinasjoner er også kjent (Rødsrud 2012: 295).

Analysen utført på beinmaterialet viste at en eldre voksen person var gravlagt i haugen.

Det er muligheter for å utføre ytterligere analyser av materialet. Blant annet hadde flere av keramikkskårene rester av fastbrent organisk materiale på innsiden av skåret. Dette kan være rester etter mat og drikke som karene har inneholdt.

9 LITTERATUR

Bøe, Johs. 1931: *Jernalderens keramikk i Norge*. Bergens museums skrifter, Nr. 141. A/S John Griegs boktrykkeri, Bergen.

Rygh, O. 1885: *Norske Oldsager*. Cammermeyer, Christiania.

Rødstrud, Christian Løchsen 2012: *I Liv og Død: Keramikkenes sosiale kronologi i eldre jernalder*. Avhandling for graden ph.d. Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, Oslo.

10 VEDLEGG

10.1 TILVEKSTTEKST, C58716

Gravfunn fra yngre romertid/folkevandringstid fra JØRGEN BANGSGATE 29, GRØM (200/773), GRIMSTAD K., AUST-AGDER.

Funnomstendighet: I forbindelse med boligutbygging på tomt ved Grøm i Grimstad kommune, ble det i perioden 11.-13.02.2012 foretatt arkeologiske undersøkelser av en tidligere registrert gravhaug utført av feltleder Jo-Simon Frøshaug Stokke. Saksgangens natur resulterte i at ingen registrering ble foretatt av Aust-Agder fylkeskommune, og lite var derfor kjent om haugen i forkant. Likevel var planlagte tiltak i konflikt med det registrerte kulturminnet, og Riksantikvaren ga dispensasjon fra kulturminneloven med vilkår om arkeologisk undersøkelse. Avtorving vist at haugen besto av fast berg, men en lomme med løsmasser på toppen inneholdt skår fra minst tre keramikkar, en mengde brente bein, og en beinkam. Undersøkelsene viste at selve graven var forstyrret. Det keramiske materialet er typologisk daterbart til overgangen yngre romertid-folkevandringstid, dvs. rundt år 400 e.Kr.

1) **kar** kar med hank ved randen. *Antall fragmenter:* 8

Kar C58716/1 har leirgods som er jevnt brent, blek brun i fargen og få silikate (sand) inklusjoner. Formen er Bøes Kar med hank ved randen (Bøe 1931: 138), med nærmeste parallell R.365 (fra Rygh 1885). Åtte skår antas å tilhøre samme kar, inklusive to randskår, et halsskår, to skulderskår, 1 mulig bukskår, og to bunnskår. Tykkelsen varierer fra 0,4 til 0,8 cm. Dekoren består av dobbelt rad tresidige fordypninger mellom dobbel sett hulkiler på hals og skulder. Et halsskår har mulig snorbånd. Karet har vært polert utvendig. Ingen skår var mulige å sette sammen, og det var ikke tilstrekkelig bevart til å kunne bestemme størrelsen på karet.

Vekt: 44,8 gram.

Datering: Yngre romertid/folkevandringstid

2) **kar** det lille kokekar av keramikk. *Antall fragmenter:* 6

Kar C58716/2 har leirgods som er blek gulbrun til blek rosabrun til grå og få silikater (sand) inklusjoner. Formen er Bøes Det lille kokekar (Bøe 1931: 156). Form som R.364 (Rygh 1885). Seks skår antas å komme fra samme kar, inklusive et halsskår, fire bukskår, og et mulig fragment av hanken. Tykkelsen varierer fra 0,5 til 1,1 cm. Karet har ruslemming over hele buken. Ingen skår var mulige å sette sammen, og det var ikke

tilstrekkelig bevart til å kunne bestemme størrelsen på karet. Tykkelsen indikerer allikevel et kar av en viss størrelse.

Vekt: 106,6 gram.

Datering: Yngre romertid/folkevandringstid

3) **kar** det lille kokekar av keramikk. *Antall fragmenter:* 38

Kar C58716/3 har leirgods som er mørk grå til blek gulbrun, og få silikater (sand). Formen er Bøes Det lille kokekar (Bøe 1931: 156), med nærmeste parallell R.364 (Rygh 1885). 38 skår antas å tilhøre samme kar, inklusive fire randskår, to halsskår, 31 bukskår, og et bunnskår. Tykkelsen varierer fra 0,4 til 0,8 cm. Karet er dekorert med neglehakk fra bunn til skulder, og vært polert utvendig. To bukskår med blekt gulbrunt gods, neglhakk og uten synlig polering, kan stamme fra et annet kar. Ingen skår var mulige å sette sammen, og det var ikke tilstrekkelig bevart til å kunne bestemme størrelsen på karet. Fire skår, et bunnskår, et bukskår, et skulder- og et randskår hadde fortsatt brent organisk materiale på innsiden.

Vekt: 133,7 gram.

Datering: Yngre romertid/folkevandringstid

4) **kam** av bein, varmepåvirket. *Gjenstandsdel:* Ende. *Antall fragmenter:* 1

Avlang, rektangulær, svakt buet i ene kortenden, avbrukkede tenner i andre, brukket langs ene langsiden. Motstående langside og buet kortende er pent tilskårede. Jevn tykkelse. To perforeringer diagonalt ovenfor hverandre, en i den buede enden, en i tannenden. Muligvis for feste av metallbeslag.

Mål: L: 2,2 cm. B: 1,9 cm. T: 0,3 cm. *Vekt:* 1,1 gram.

5) **flekk** regulær av flint, varmepåvirket. *Gjenstandsdel:* medial. *Antall fragmenter:* 1

Mål: L: 1,4 cm. B: 0,7 cm.

6) **bein, brente**. *Antall fragmenter:* 55

Brente beinfragmenter av Homo sapiens sapiens. Prøve *Jørgen Bangsgate 29 C14-1* tatt ut for C14-datering: 1 fragment, 1,1 gram.

Vekt: 28,7 gram.

Orienteringsoppgave: Lokaliteten befinner seg ca 10 meter SØ for sørvestlig hjørnet av huset Jørgen Bangsgate 29, ca 5 meter øst for gangsti på Groosevein, og ca 5 meter nord for hagegjerdet.

Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 6466656.65, Ø: 475672.81.

LokalitetsID: 23298.

Innberetning/litteratur: Jo Simon Frøshaug Stokke, 22.12.2016, Rapport arkeologisk utgravning. Gravhaug Grøm, 200/773, Grimstad kommune, Aust-Agder fylke.

Kulturhistorisk museum

Funnet av: Jo-Simon Frøshaug Stokke.

Funnår: 2013.

Litteratur: Bøe, J.1931: Jernalderens keramikk i Norge. Bergens Museum Skrifter; 14. Rygh, O.1885: Norske Oldsager. Cammermeyer.

Katalogisert av: Jo-Simon Frøshaug Stokke.

10.2 FOTOLISTE

Bildnr.	Motiv	Tatt mot	Fotograf	Dato
Cf34665_01	Gravhaug før avtorving	SV	JFS	11.02.2013
Cf34665_02	Gravhaug før avtorving	V	JFS	11.02.2013
Cf34665_03	Gravhaug før avtorving	NØ	JFS	11.02.2013
Cf34665_04	Gravhaug under avtorving	S	JFS	12.02.2013
Cf34665_05	Gravhaug etter avtorving	N	JFS	12.02.2013
Cf34665_06	Funnkonsentrasjon på toppen av gravhaug	S	JFS	12.02.2013
Cf34665_07	Arbeidsbilde, med Inger Marie Møistad, Gjermund Steinskog, Nils Ole Sundet	SØ	JFS	12.02.2013
Cf34665_08	Funnkonsentrasjon på toppen av gravhaug under utgraving	S	JFS	13.02.2013
Cf34665_09	Tømt funnkonsentrasjon på toppen av gravhaug	S	JFS	13.02.2013
Cf34665_10	Tømt funnkonsentrasjon på toppen av gravhaug	N	JFS	13.02.2013

10.3 ANALYSERESULTATER

Osteologisk analys

Brandgrav
Jørgen Bansgate 29, Grøm, 200/773,
Grimstad kommune, Aust-Agder fylke

SAU rapport 2013:20 O

Emma Sjöling

Osteologisk analys av benmaterial från brandgrav, Jørgen Bansgate 29, Grøm, 200/773, Grimstad kommune, Aust-Agder fylke

Emma Sjöling
SAU (Societas Archaeologica Upsaliensis)
emma.sjoling@sau.se

Inledning

I december 2013 analyserades ett benmaterial från en undersökning av en sen tidigare registrerad gravhög. Högen visade sig vara en bergknalle/bergknatt med omrörda, lösa jordmassor i en ficka/lomme på toppen av den. Vid undersökningen framkom en koncentration (S01) med brända ben, keramik från tre olika kärl/kar och kamfragment. Fynden har preliminärt daterats till romersk järnålder/romertid-folkvandringstid (uppgifter från Zanette Tsigaridas Glørstad, Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo).

Resultat

Sammanlagt har ca 27,4 gram eller 54 brända benfragment analyserats (fig 1). Samtliga identifierade ben kom från människa. Således har inga djurben konstaterats i materialet. Människobenen kom från skalltak på kraniet och extremiteter som långa rörben/rörknokkel som skenben/skinneben och strålben/spoleben eller underarmsben/albuben.

Utifrån skalltaken har individen bedömts till en äldre vuxen (*Maturus*) i åldern ca 40-59 år. Eventuellt kan den vara äldre än så, men det är svårt att avgöra. Ingen könsbedömning har varit möjlig eftersom könsindikerande fragment saknades i materialet.

Förbränningsgrad utifrån benens färg har angivits efter Wahls sammanställning (1982). Benen grävita till färgen. Färgen antyder att förbränningsgraden har varit relativt hög, vilket motsvarar förbränningsgrad 4 enligt Wahl (1982:28f). Fragmenteringsgraden var hög och motsvarar fragmenteringsgrad 1 enligt Wahl, d v s fragment mindre än 15 mm. Det genomsnittliga fragmentet vägde 0,51g. Inga spår efter krossande/knusing eller annan bearbetning av benen har gått att se på benen. Det kan tilläggas att benen hade en något uppluckrad yta vilket försvårar den här typen av studie.

Fig 1. Sammanställning av benmaterialet från Snr 01.

Snr	Art	Kroppsdel	Benslag/Tand	Bendel	Åldersgrupp	Färg	Antal fragm	Vikt (g)	Bränt/Obränt
01	Människa	Kranium	Calvarium (skalltak)		Adultus/Maturus	Gråvit	13	8,41	BB
01	Människa	Extremiteter	Tibia (Skenben/skinneben)	Diafys		Gråvit	1	4,72	BB
01	Människa	Extremiteter	Radius/Ulna (strålben/spoleben/underarmsben/albuben)	Diafys		Gråvit	1	0,7	BB
01	Människa	Extremiteter	Os longum (långa rörben/lange rörknokkel)	Epifys från humerus eller femur		Gråvit	1	1,02	BB
01	Människa	Extremiteter	Os longum (långa rörben/lange rörknokkel)	Diafys		Gråvit	6	6,59	BB
01	Oidentifierat		Obestämt benslag			Gråvit	32	5,98	BB
S:A							54	27,42	

S1

Antal fragment: 54
Totalvikt (g): 27,42
Människa: 22 fragm eller 21,74 gram
Oidentifierat (g): 5,98
Fragmenteringsgrad, medel (mm): 5-10 mm, fragmenteringsgrad 1 (Wahl 1982)
Fragmenteringsgrad (vikt/fragment): 0,51 g
Färg/förbränningsgrad: hög förbränningsgrad (4) (Wahl 1982)

Människa:

MIND (minsta individantal): 1
Ålder: Äldre vuxen (*Maturus*) (40-59 år)
Bedömningsgrunder:
Skalltak (*calvarium*): medeltjocka *tabulae* (skalltakets yttre och inre kompakta skikt) och rel. skrovlig yta på *tabulae*, tunn-medeltjock och finporig *diploë* (skalltakets spongiösa mellanskikt).
Sammanväxta sömmar endocranialt och pågående sammanväxningar av sömmar ectocranialt.
Kön: ? (saknar könsindikerande fragment)

Referenser

Wahl, von J., 1982. *Abhandlungen. Leichenbranduntersuchungen. Ein Überblick über die Bearbeitungs- und Aussagemöglichkeiten von Brandgräbern.* Praehistorische Zeitschrift 57/1. Berlin, New York. s. 2-125.

10.4 KART

10.5 ARKIVERT ORIGINALDOKUMENTASJON

All original dokumentasjon i form av beskrivelser, innmålinger, tegninger og bilder, samt prøver er oppbevart på Dokumentasjonsseksjonen, Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo.

Skjermdump fra Grimstad adressetidene, av artikkel 15. februar 2013:

Gravhaug på byggeplass

Arkeologene var klare til å pakke sammen, men så fant de en lomme med løsmasse i steinrøysa som inneholdt brente beinrester og keramikk.

15.02.2013 kl. 11:00

Sara Melissa Frost

: brente beinrester. Jo Simon Frøshaug Stokke viser frem funnene. – Dette er brente beinrester. Noen av dem har kutt, og kan bety at kroppen ble partert før den ble lagt i graven, sier han. (Foto:)

Det var ved den nye byggeplassen på Kirkeenga at arkeologene gjorde funnet.

Forminneseksjonen ved Kulturhistorisk museum i Oslo samarbeider med Aust-Agder fylkeskommune om utgravningsprosjektet.

Fylkeskommunen var klar over at det var registrert en gravhaug ved Kirkeenga, og ved en formell feil ble byggeprosessen på Kirkeenga godkjent før gravhaugen var dokumentert av representanter fra det kulturhistoriske museet i Oslo og fra Aust-Agder kulturhistoriske senter.

– Dermed ble dette en hastesak vi dro ut på, forklarer feltleder Jo-Simon Frøshaug Stokke, som har med seg kollega Gjermund Steinskog fra det kulturhistoriske museet og Inger Marie Møistad fra Aust-Agder kulturhistoriske senter.

Gravde for hånd

Teamet dro ut mandag morgen og trodde de muligens ville finne en jordhaug. I stedet fant arkeologene en steinrøys.

– Etter mye graving, fant vi ingenting som kunne tyde på at det hadde vært en gravplass her, og vi var klare for å pakke sammen, forklarer Frøshaug Stokke. Like etter oppdaget de en lomme ved steinrøysen som inneholdt løsmasse. Teamet begynte å grave for hånd, og fant keramikk og brente beinrester. – Det tyder på at det har vært en gravplass her, og at personen ble brent på bål, forklarer han.

Muligens fra romertiden

Nøyaktig når personen ble gravlagt, vet man ikke før det blir gjennomført tester på beinrestene og keramikken, men Frøshaug Stokke tror restene muligens kan være fra romertiden, et sted mellom år 0–600 etter Kristus.

– En presis datering vil vi få etter at det gjennomføres en C14-test. Da vil vi forhåpentlig også få vite hvilket kjønn det var som lå i graven, sier han.

Les hele saken i torsdagens Adressa.

Vertshusmat
skal være hjemmelaget og det skal finnes på smaken!

DAGENS MIDDAG:	HVER SØNDAG:
Man.- fre. kl. 12.00-17.30.	Middagsbuffet kl. 12.00-17.30.
Inkl. kaffe 169,-	Kun 229,-

GRIMSTAD

Vertshus

TLF. 37 04 25 00

Byens rimligste overnatting?

Du er alltid velkommen
Frivollveien 11/13, 4877 Grimstad

Klikk for å se kommentarer (0)

